

ПІДПРИЄМНИЦТВО, МЕНЕДЖМЕНТ, МАРКЕТИНГ

УДК: 338. 436.33: 165.012

УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ УПРАВЛІННЯ РЕГІОНАЛЬНИМ АПК В УМОВАХ ФОРМУВАННЯ РИНКОВИХ ВІДНОСИН

І.О.СОЛОВЙОВ – к.е.н., доцент

Серед міжгалузевих комплексів України АПК займає особливе місце. Він концентрує більш ніж 30% національного валового продукту, вартості основних фондів та кількості зайнятих. АПК належить провідна роль у формуванні стабільного споживчого ринку отже і у вирішенні соціальних проблем.

Різні аспекти функціонування, як АПК в цілому так і окремих його елементів, чинників та умов розвитку, управлінських та організаційно-економічних аспектів висвітлені у достатній мірі. Але на наш погляд, більшість досліджень мали місце в умовах далеких від реалій транзитивної економіки. У нових умовах господарювання відбувається принципові зміни у підходах до планування та управління в АПК. Стає наочним факт суттєвого відставання у осмисленні процесів, які мають місце в АПК та відсутність необхідного механізму управління його соціально-економічним розвитком.

Сьогодні ніхто не заперечує, що поняття "ринкові відносини" та "планування" нероздільні. Планова економіка, що вважалась у нашій країні основою господарювання на протязі останніх десятиріч, виявилася одним з найбільш ефективним засобів управління ринком.

Помилково вважати, що мова іде про ті ж самі підходи, методи та інструменти управлінської діяльності. У СРСР планування починалось з верхніх ешелонів управління економікою і мало директивний, розподільницький характер. Практика планування не враховувала багатоваріантність економічних відносин, мінливий характер зовнішнього середовища. На відміну від цього в ринковій економіці планування давно пов'язують з поняттям "прогнозування", "цілеспрямування" і носить воно виключно прогнозний, рекомендаційний характер.

Радянські вчені досить широко досліджували питання прогнозування систем, імітації динамічних процесів та методика знахо-

дження вірогідних, майбутніх, "гарячих місць" у системах. На наш погляд, результати цих досліджень сьогодні не в змозі допомогти в отриманні вичерпних відповідей на цілий ряд питань, народжених суперечним, складним, але неминучим переходом до ринкових відносин. В першу чергу внаслідок докорінних змін у системі виробничих відносин, відносин власності, переходу економіки на шлях задоволення потреб населення. АПК, як система, ускладнюється, з'являються нові суб'єкти господарювання зі своїми цілями, потребами та інтересами. Епізодичні, безсистемні спроби державного регулювання у більшості випадків закінчуються безрезультатно. Необхідність збереження паритетних відносин між підприємствами АПК та інших галузей вимагає від держави введення нових мірил взаєморозрахунків, податкових платежів та самих принципів, які містяться в їх основі та як наслідок – методики складання місцевих бюджетів, аналітичних та прогнозних документів.

Відмова від централізованого регулювання пропорцій загострила проблеми комплексного розвитку АПК, зруйнувала відтворювальні процеси та вивела на перший план проблеми обмеженості ресурсів, альтернативності їх використання відповідно до інтересів нових власників.

Внаслідок цих обставин процеси управління АПК в нових умовах мають місце в соціально-економічному середовищі, що постійно змінюється. Наукове вивчення та інформаційне відображення цього середовища, використання сучасних інформаційних технологій стає нагальною потребою та умовою ефективного управління АПК.

Знання та інформація починають приймати участь в процесі створення вартості товарів, які повинні витримувати ринкову конкуренцію. Вимоги до відбору, обробці та використанню Інформації та знань повинні відповідати зростанню актуальності проблем, що розглядаються, збільшенню витрат на їх вирішення, швидкості отримання та обробки вихідних даних.

Ускладнення виробничо-збутової діяльності, господарчих зв'язків також вимагають нових технологій та методів управління, їх використання вимагає урахування величезної кількості чинників, аналізу АПК як системи, розглядання багатьох альтернатив, кожна з яких визнається великою кількістю змінних величин. Ці методи повинні забезпечувати вимірюваність різних варіантів дій та давати можливість урахувувати невизначений характер проблем.

Використання цих методів можливе тільки за проведенням інформаційного моніторингу. Результати його створюють базу даних

для управлінських рішень які будуть прийматися на всіх рівнях управління АПК.

Інформаційний моніторинг економічного простору АПК забезпечить обґрунтованість планів-прогнозів, головна мета яких – попереджуюча орієнтація управління на вірогідні зміни стану розвитку об'єктів управління та середовища їх функціонування в майбутньому.

Функція планування набуває нову якість. Не тільки інформація про стан об'єкта або процесу, але й пошук рішення, навчання в процесі пошуку, зіставлення причин та наслідків розвитку досліджуваного явища стають невід'ємною частиною управління, а прогноз – основним результатом управлінської праці. Результати інформаційного моніторингу створюють інформаційну базу. Вона характеризується видами та складом вихідної інформації, яка створює єдиний інформаційний опис, за допомогою якого будується системний опис конкретного об'єкта прогнозування.

Цей опис є обов'язковим елементом системи управління. Крім цього він використовується для цілей регіональної діагностики (інформація для інвесторів), розробці ринкової стратегії та локальних маркетингових програм.

В сучасній економіці інформація – невід'ємний елемент соціально-економічного потенціалу. Набуття та оновлення наукових знань та інформації повинні входити складовою частиною в загальний відтворювальний процес АПК. У межах розподілення праці у сільськогосподарському виробництві необхідно виділити спеціалізовану галузь, яка буде займатися збиранням, обробкою та зберіганням інформації. Головною метою галузі буде створення умов для оптимального споживання знань та інформації як особливого інтелектуального продукту.

Рівні відтворення знань та інформації слушно розділити на зовнішній та внутрішній. До зовнішнього рівня можна віднести центри фундаментальних досліджень, експериментально-дослідницькі установи та ін. До внутрішнього рівня, якому формуються знання про природно-ресурсний потенціал комплексу, статистична та соціально-економічна інформація, відносяться спеціалізовані організації, служби АПК та інших галузей.

Інформаційний моніторинг систем АПК повинен здійснюватися у напрямках, обумовлених потребами розвитку комплексу. До основних з них належать:

- визначення проблем та тенденцій розвитку суб'єктів господарювання;
- аналіз темпів та пропозицій виробництва та споживання сільськогосподарської продукції в регіоні;

- обриси та масштаби збутових ланцюжків;
- вивчення інтересів та можливостей агропромислової інтеграції, як в окремих сферах (фінансово-кредитній, науково-технічній, підготовці кадрів та ін.) так і в окремих проектах, орієнтованих на виробництво кінцевих продуктів;
- вивчення прогресивних форм організації господарства;
- виявлення регіональних проблем, потребуючих довгострокової підготовки проектів, фінансової підтримки та координації на регіональному та державному рівнях;
- спостереження за динамікою факторів зовнішнього середовища, впливаючих на процеси виробництва та розподілення продукції АПК.

Ефективно використовувати знання та інформацію можна тільки при дотриманні певних умов. В першу чергу, це відповідний рівень підготовки персоналу, можливості оперативного забезпечення усіх об'єктів господарювання продуктами інформаційної системи (від поточної інформації по цінам до матеріалів, які використовуються у стратегічному плануванні та прогнозуванні).

Ще один важливий напрям використання результатів інформаційного моніторингу – маркетинговий аналіз та маркетингове планування. Специфіка сільського господарства та більш ніж сторічний досвід використання методів маркетингу для вирішення протиріч ринкової економіки дають підстави вважати маркетинг ефективним інструментом управління як макроекономічними так і соціальними процесами в АПК. Особливий інтерес викликає вивчення в межах маркетингового управління умов для пристосування систем виробництва та відтворення АПК до суспільного попиту, формування організаційної інфраструктури з вивчення ринків, процесів формування регіональних систем розподілення та руху товарів, створення сприятливого економічного середовища та координації діяльності всіх суб'єктів АПК. Ефективний маркетинговий аналіз передбачає визначення та оцінку ринку підприємств та зовнішнього середовища з метою виявлення привабливих можливостей, труднощів та слабких місць у роботі підприємств. Результати аналізу використовуються як основа при складанні маркетингових планів та програм як у короткостроковому так і у довгостроковому інтервалі планування.

Таким чином, однією з головних проблем регіонального АПК є створення механізму управління його розвитком. Система управління повинна містити у собі структуру по вивченню ринків та виробничо-збутових можливостей підприємств, по стратегічному плануванню, та розробці цільових програм та контролю за їх реалізацією.

Масштабне впровадження нової системи управління дозволить створити сприятливе економічне середовище у регіоні, підвищити конкурентний статус підприємств АПК, покращить інвестиційний клімат та створить умови для незворотного процесу підйому життєвого рівня населення.

УДК 65.9(29)26

МОДЕЛЬ ОЦІНКИ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ

Л.М.ГАЛАТ – к.е.н., доцент

Україна переходить до нової економічної системи, що базується на ринкових відносинах. В державі проводяться реформи, спрямовані на удосконалення і реорганізацію економіки. Однією з найважливіших структур ринкової економіки є банки, тому що вони суттєво підвищують ефективність суспільного виробництва прискорюючи обмінні операції, сприяють зростанню продуктивності суспільної праці. Ринкова економічна система, яка поступово формується в Україні потребує відповідної банківської системи. Тому, звичайно, будь-яка проблема, що стосується сучасного комерційного банку, оптимізації та умов його функціонування є актуальною.

Останнім часом в Україні виникла значна кількість комерційних банків. Як наслідок, конкурентна боротьба між ними стає більш жорсткою та гострою. Мета кожного комерційного банку у цій ситуації – утриматись на певному рівні, вистояти у конкурентній боротьбі, досягти конкурентоспроможності.

Отже, конкурентоспроможність банків є однією з важливих і актуальних проблем банківської системи України. Оцінка конкурентоспроможності дає змогу кожному банку визначати найбільш доцільну стратегію своєї діяльності, допомагає намітити конкретні заходи зміцнення стану банку, підвищення рейтингу та інше.

В самому загальному вигляді конкурентоспроможність банку можна визначити, як його спроможність функціонувати у відповідному економічному середовищі і приносити певний прибуток. Для визначення моделі конкурентоспроможного банку, на наш погляд, слід порівняти показники, що визначають економічну ефективність, товари чи послуги окремого комерційного банку і інших банків. До основного набору складових (показників), які в сукупності визначають конкурентоспроможність комерційного банку слід віднести: прибутковість, набір послуг, що надає комерційний банк, їх ціну, якість обслуговування, ліквідність та місце в загальному рейтингу